

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ...สำนักงานการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ...สงต. โทร. ๑๗๑๐,๑๗๑๑

ที่ นร.๐๒๐๙.๐๓/๑๖๓/๖๖ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานการเดินทางไปศึกษาดูงานบรรษัทการกระจายเสียงแห่งญี่ปุ่นและสำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งญี่ปุ่น

เรียน อปส. ผ่าน รปส.(นางลดาวัลย์ บัวเอี่ยม)

เพื่อโปรดพิจารณา

๑. เรื่องเดิม

นางลดาวัลย์ บัวเอี่ยม รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ พร้อมด้วย นางพิชญา เมืองเนา ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์เขต ๕ และเจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ ได้เดินทางไปเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ณ บรรษัทกระจายเสียงแห่งญี่ปุ่น (NHK) และสำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งญี่ปุ่น (JMA) ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ กันยายน ๒๕๕๕ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

๒. ผลการเดินทาง

การเดินทางไปศึกษาดูงานครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

การศึกษาดูงาน ณ สำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งญี่ปุ่น (Japan Meteorological Agency: JMA) :
วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐ น. รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ (นางลดาวัลย์ฯ) พร้อมคณะได้เดินทางศึกษาดูงาน ณ สำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งญี่ปุ่น โดยมีนายจุนิชิ อิชิดะ (Mr. Junichi Ishida) นักวิทยาศาสตร์อาวุโส ฝ่ายพยากรณ์อากาศ สำนักงานอุตุนิยมวิทยาแห่งญี่ปุ่น บรรยายสรุปเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานการพยากรณ์อากาศ และภารกิจตามกฎหมายว่าด้วยบริการกรมอุตุนิยมวิทยาฯ ของ JMA ในการให้บริการสังคมว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาภัยที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความปลอดภัยในการคมนาคม การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการร่วมมือกับต่างประเทศ ดังนี้

(๑) การดำเนินงานของ JMA เมื่อเกิดอุทกภัย โดย JMA จะนำข้อมูลที่ได้รับมาประมวลผลและส่งไปยังศูนย์สนับสนุนธุรกิจของกรมอุตุนิยมวิทยาและเจ้าหน้าที่พยากรณ์อากาศ เพื่อรายงานต่อไปยังภาคเอกชน นำออกอากาศเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ รัฐบาลท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่การบิน เพื่อแจ้งเตือนภาคธุรกิจและประชาชนให้เตรียมพร้อมในการอพยพเมื่อเกิดอุทกภัยขั้นรุนแรง

บทบาทของ JMA ในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ เมื่อศูนย์เตือนภัยของ JMA รับทราบข้อมูลภัยพิบัติได้ ก็จะพยากรณ์และรายงานต่อ ๑) ศูนย์บริหารจัดการภัยพิบัติ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ๒) หน่วยช่วยเหลือฉุกเฉิน ๓) กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ๔) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และ ๕) แจ้งตรงไปยังสื่อต่างๆ นอกจากนี้ JMA ยังรายงานตรงไปยังเจ้าหน้าที่บริหารจัดการน้ำ เพื่อให้คำแนะนำประชาชนในการอพยพ และการกู้ภัย

การพยากรณ์อากาศของ JMA จะครอบคลุมทั่วโลก โดยใช้การพยากรณ์อากาศทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และดาวเทียมในการเก็บข้อมูล และ JMA จะใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลว่าช่วงเวลาใดฝนจะตกและรุนแรงมากน้อยแค่ไหน เมื่อนำข้อมูลทั้งก่อนหน้าและปัจจุบันมาประมวลผล จะสามารถพยากรณ์อากาศได้ว่า ในอีกชั่วโมงข้างหน้า ฝนจะตกที่ไหนและรุนแรงเท่าใด การพยากรณ์อากาศของ JMA แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

/๑) ศูนย์พยากรณ์.....

- ๑) ศูนย์พยากรณ์อากาศแห่งชาติ จะส่งข้อมูลไปให้รัฐบาลกลางและสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง
- ๒) ศูนย์พยากรณ์อากาศภูมิภาค ๑๑ แห่งจะรายงานข้อมูลอากาศ การพยากรณ์อากาศ ระยะยาวไปยังหน่วยงานรัฐบาลและสื่อมวลชนภูมิภาค
- ๓) ศูนย์สังเกตการณ์อากาศท้องถิ่น ๕๖ แห่ง ซึ่งจะทำหน้าที่เตือนและให้คำแนะนำ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นเมื่อเกิดอุทกภัย รวมทั้งการพยากรณ์อากาศประจำวันและประจำสัปดาห์เป็นระยะๆ ต่อรัฐบาล สื่อมวลชนและประชาชนในแต่ละท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดอุทกภัย ศูนย์สังเกตการณ์อากาศท้องถิ่นจะแจ้งเตือน ประชาชนว่าจะเกิดฝนตกหนัก รวมทั้งปริมาณน้ำฝนในช่วง ๒๔ ชั่วโมง ไปยังรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อให้เตรียมพร้อม เจ้าหน้าที่ แจ้งเตือนประชาชน พร้อมให้คำแนะนำในการอพยพ ตลอดจนสั่งการอพยพประชาชน ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็ต้องรับฟังข้อมูลอากาศทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ตลอดเวลาเพื่อ เตรียมพร้อมและตรวจสอบสภาพบ้านเรือนของตน ตรวจสอบเส้นทางอพยพ ไม่เข้าไปในบริเวณที่เสี่ยงต่ออันตราย เตรียมพร้อมอพยพ และรายงานเหตุที่ผิดปกติต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และท้ายสุดเมื่อเกิดอุทกภัยก็อพยพ

(๒) การดำเนินงานของ JMA เมื่อเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิ JMA ในฐานะศูนย์พยากรณ์ อากาศแห่งชาติจะประกาศเตือนและให้ข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและสึนามิเพื่อบรรเทาภัยที่อาจจะเกิดขึ้น และพิทักษ์ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีขั้นตอนการเตือนภัยแผ่นดินไหว ดังนี้

- ๑) เมื่อเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ JMA จะประกาศเตือนภัยแผ่นดินไหว (Earthquake Early Warning: EEW) ทันทีที่เกิดแผ่นดินไหว JMA จะประกาศเตือนประชาชนเพื่อให้สามารถเตรียมตัวได้ทัน แต่ JMA เห็นว่าช่วงเวลาที่เกิดแผ่นดินไหวกับช่วงเวลาที่ JMA ประกาศแจ้งเตือนมีเวลาห่างกันไม่มากนัก จึงเห็นว่าการชักซ้อมเรื่องการทำอะไรเมื่อเกิดแผ่นดินไหวมีความสำคัญมาก อย่างไรก็ตาม JMA ยอมรับว่า ความแม่นยำของ EEW มีขีดจำกัดด้วยเช่นกัน
- ๒) เมื่อเกิดแผ่นดินไหวในทะเล JMA จะประกาศประมาณการความสูงของคลื่นสึนามิ และเวลาที่จะถึงฝั่งล่วงหน้า (Tsunami Warning/Advisories)
- ๓) เมื่อเกิดแผ่นดินไหว JMA จะประกาศจุดศูนย์กลางของแผ่นดินไหว ขนาด และ สถานที่ที่จะเกิด (Earthquake Information)

JMA จะนำข้อมูลมาประมวลผลว่าแผ่นดินไหวที่จุดใด รุนแรงเท่าไรและจะรายงานไปยัง รัฐบาลกลาง ในขณะที่เดียวกันจะรายงานทางโทรศัพท์ไปยังรัฐบาลท้องถิ่น ตำรวจ ดับเพลิง สถานีโทรทัศน์ และ สถานีวิทยุ เป็นต้น เพื่อออกอากาศและรายงานทางวิทยุ และออกเสียงตามสาย (ในกรณีของชุมชน) เตือนภัย ทั้งนี้ JMA ย้ำว่าความแม่นยำของการพยากรณ์และเตือนภัยนี้ ไม่ใช่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นเพียงการคาดการณ์ ตามสถิติข้อมูลที่ได้รับและนำมาประมวลผล แต่ JMA เห็นว่าการพยากรณ์ของ JMA มีส่วนสำคัญมาก เพราะ ถ้าถูกต้องแม่นยำ ก็สามารถป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติและอพยพประชาชนได้ทัน การเตือนภัยนี้จะใช้ ภาษาญี่ปุ่น แต่ในส่วนที่เตือนภัยสู่ประชาชนทั่วไป NHK ก็จะได้รับหน้าที่ในการเป็นสื่อส่งต่อข้อมูลไปยัง ประชาชน ซึ่งออกอากาศเตือนภัย ๔ ภาษา ได้แก่ อังกฤษ จีน โปรตุเกส และเกาหลี

JMA มีสถานีเตือนแผ่นดินไหว ๒๕๐ แห่ง และรับข้อมูลจากสถานีเตือนภัยแผ่นดินไหว ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มี ๒๓๐ แห่ง สถาบันวิจัยว่าด้วยธรณีวิทยาและการป้องกันภัยพิบัติแห่งชาติญี่ปุ่น (National Research Institute for Earth Science and Disaster Prevention: NIED) ๗๘๐ แห่ง และ หน่วยงานอื่นๆ รวม ๑,๓๐๐ แห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้ ก่อนจะแจ้งเตือนประชาชน JMA ต้องตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูลก่อนประกาศเตือนประชาชน ซึ่งใช้เวลา ๒-๓ นาที จะสามารถทราบว่าจะเกิดสึนามิหรือไม่ รวมทั้งความรุนแรง ความสูงของคลื่น และจะเคลื่อนตัวมาถึงฝั่งเมื่อใด

/ศูนย์เฝ้าระวังแผ่นดินไหว.....

ศูนย์เฝ้าระวังแผ่นดินไหวของ JMA มี ๒ แห่ง ที่กรุงโตเกียวและเมืองโอซากา ซึ่งจะประกาศแจ้งเตือนภัยแผ่นดินไหวล่วงหน้า เมื่อเครื่องตรวจจับแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวได้ ก็จะส่งข้อมูลไปยัง JMA และ JMA จะประกาศเตือนประชาชน โดยใช้สื่อโทรทัศน์ วิทยุ วิทยุรัฐบาลท้องถิ่น โทรศัพท์มือถือ และเครื่องรับการเตือนแผ่นดินไหวของเอกชน เป็นต้น JMA แบ่งระดับของแผ่นดินไหวเป็น ๑๐ ระดับ ตามระดับความแรงของการสั่นสะเทือน และเมื่อได้ข้อมูลแล้ว ทุกจุดจะต้องเตรียมงานในส่วนของตนต่อไป

เมื่อเกิดแผ่นดินไหว ภายใน ๑ นาที ๓๐ วินาที JMA จะรายงานต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดตั้งทีมเตรียมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งประกอบด้วย อธิบดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแจ้ง สำนักงานคณะรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม สำนักงานยามชายฝั่งญี่ปุ่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานดับเพลิง และสำนักงานจัดการภัยพิบัติเพื่อสำรวจความเสียหาย และบรรษัทกระจายเสียงแห่งญี่ปุ่น (NHK) เพื่อแจ้งข่าวต่อประชาชนผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุ

JMA แบ่งระดับแผ่นดินไหวออกเป็น ๑๐ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับ ๐ ไม่มีใครรู้สึก
๒. ระดับ ๑ บางคนรู้สึกบ้างเล็กน้อย ในอาคารที่เงียบ
๓. ระดับ ๒ หลายคนรู้สึก ในอาคารที่เงียบ
๔. ระดับ ๓ คนส่วนใหญ่ในอาคารรู้สึก
๕. ระดับ ๔ คนส่วนใหญ่เริ่มต้นตระหนก วัตถุที่แขวนจะแกว่งไปมา และอาจร่วงหล่น
๖. ระดับต่ำกว่า ๕ หลายคนตื่นกลัวและต้องยึดอะไรไว้ งานในตู้อาจหล่นร่วง เฟอร์นิเจอร์ขยับและล้มคว่ำลงได้
๗. ระดับสูงกว่า ๕ หลายคนรู้สึกเดินได้ยาก ถ้าไม่เกาะอะไรไว้ งานในตู้และของบนชั้นหล่น เฟอร์นิเจอร์ล้มคว่ำ ผนังคอนกรีตที่ไม่แน่นหนาร่วง
๘. ระดับต่ำกว่า ๖ ยืนและทรงตัวไม่ค่อยได้ เฟอร์นิเจอร์ล้มคว่ำ ผนังห้องและหน้าต่างอาจพังหลายลงมา บ้านไม้ที่ไม่แข็งแรงอาจพัง
๙. ระดับสูงกว่า ๖ เคลื่อนไหวด้วยการคลาน เฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่พังลงมา บ้านไม้ที่ไม่แข็งแรงพัง อาจเกิดแผ่นดินเคลื่อนและแยกตัว
๑๐. ระดับ ๗ บ้านไม้ที่ไม่แข็งแรงพัง ส่วนบ้านไม้ที่แข็งแรงบางบ้านอาจพัง ดึกที่ไม่แข็งแรงอาจพัง

นอกจากนี้ JMA แบ่งระดับการเตือนภัยสึนามิ (Tsunami Warning) ออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ๑) การเตือนภัยสึนามิขนาดรุนแรง เมื่อมีความสูง ๓ - ๑๐ เมตรขึ้นไป
- ๒) การเตือนภัยสึนามิ เมื่อมีความสูง ๑ - ๒ เมตร
- ๓) การให้คำแนะนำ เมื่อสึนามิสูง ๐.๕ เมตร JMA สามารถประเมินว่าสึนามิจะมาถึงเมื่อใดและมีความสูงเท่าไร

จากบทเรียนเกิดเหตุสึนามิเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ JMA ได้เปลี่ยนรูปแบบการเตือนภัย การให้คำแนะนำ และแถลงการณ์ต่างๆ ได้แก่ จากที่ประกาศเตือนความสูงสึนามิ ๓-๕ เมตร เป็นความสูง ๕ เมตร แจ้งเฉพาะเวลาที่คลื่นลูกแรกมาถึง และการเฝ้าระวังจะใช้เฉพาะสึนามิที่มีขนาดเล็กเท่านั้น

เครือข่ายการตรวจสอบสึนามิ จะใช้ระบบ Tide Gauge (Float Type), Tide Gauge (Ultra Sonic), Tide Gauge (Micro Wave), Huge Tsunami Gauge Only, Pressure Sensor และ GPS Buoy สำหรับสึนามิระยะไกลจะใช้ข้อมูลจากศูนย์เตือนภัยสึนามิแปซิฟิก (Pacific Tsunami Warning Center: PTWC) และข้อมูลจากต่างประเทศ โดย JMA มีเครื่องตรวจจับแผ่นดินไหว ๖๐๐ เครื่องทั่วประเทศ

/และจากเครื่องตรวจ.....

และจากเครื่องตรวจแผ่นดินไหวของรัฐบาลท้องถิ่น สถาบันวิจัยธรณีวิทยาและการป้องกันภัยพิบัติแห่งชาติ ญี่ปุ่น (NIED) จำนวน ๓,๖๐๐ สถานี JMA จะสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแผ่นดินไหวไม่เฉพาะในญี่ปุ่น เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมทั่วโลก โดยทำงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง

เมื่อเกิดแผ่นดินไหวหรือสึนามิขนาดใหญ่ อธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยาแห่งชาติญี่ปุ่น หรือ JMA จะออกแถลงการณ์เตือนประชาชน แจ้งถึงจุดศูนย์กลางและขนาดของแผ่นดินไหว โอกาสที่จะเกิดสึนามิ บริเวณที่จะได้รับผลกระทบที่รุนแรง และข้อมูลแผ่นดินไหวในอดีต นอกจากนี้ JMA จะเปิดแถลงข่าวและ ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน รวมทั้งผลิตข่าวแจก (Press Release) ที่มีเนื้อหาประกอบด้วย เวลาที่แผ่นดินไหว หรือสึนามิจะทวีความรุนแรงขึ้น ความเป็นไปได้ที่จะเกิดอาฟเตอร์ช็อค ลักษณะของแผ่นดินไหวที่ได้จากการ วิเคราะห์ และรายงานจากศูนย์เฝ้าระวังตามจุดต่างๆ

JMA จะประกาศสรุปการเกิดแผ่นดินไหวให้ประชาชนรับรู้ทุกสัปดาห์และทุกเดือน โดย จะนำขึ้นทางเว็บไซต์ของ JMA และผลิตข่าวแจก (News Release) ทุกๆ ต้นเดือน รวมทั้งให้คำแนะนำ ประชาชนในการป้องกันตนเองเมื่อเกิดสึนามิ ดังนี้

๑. เมื่อมีคำประกาศว่าจะเกิดแผ่นดินไหวในระดับ ๔ หรือมากกว่า ให้หนีออกจาก ชายฝั่งโดยทันทีและไปอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าปลอดภัย
๒. เมื่อมีประกาศเตือนภัยสึนามิ ถึงแม้ว่าจะไม่รู้สึกรังแรงสั่นสะเทือน ก็ให้อพยพออก จากชายฝั่งทันทีและไปอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าปลอดภัย
๓. ติดตามข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทางโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต
๔. เตรียมพร้อมตลอดเวลา จนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกการเตือนภัย เพราะคลื่นสึนามิ จะไม่เกิดเพียงระลอกเดียว จะเกิดขึ้นได้หลายระลอกคลื่น และคลื่นลูกหลังอาจใหญ่กว่าคลื่นลูกแรก

การศึกษาดูงาน ณ บริษัทกระจายเสียงญี่ปุ่น (Japan Broadcasting Corporation or Nippon Hoso Kyokai : NHK) : วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๓๐ น. รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ (นางลดาวัลย์ฯ) พร้อมคณะได้เดินทางศึกษาดูงาน ณ บริษัทการกระจายเสียงแห่งญี่ปุ่น (NHK) โดยมีนายฮารุโอะ ไซโตะ (Mr. Haruo Saito) จากสำนักการวางแผนการยุทธศาสตร์และการกระจายเสียงให้การต้อนรับ และ นายยาซูกิ นากาตะ (Mr. Yasuki Nagata) เจ้าหน้าที่อาวุโสสำนักการวางแผนการยุทธศาสตร์และ การกระจายเสียงของ NHK บรรยายสรุปหน้าที่และภารกิจของ NHK ว่า NHK ดำเนินงานใน ๒ สถานะ คือ สถานะ สื่อมวลชนและฐานะองค์กรสาธารณณะ ซึ่งเป็นภารกิจตาม พรบ.การกระจายเสียง พรบ.การบริการด้าน อุตุนิยมวิทยา พรบ.มาตรการป้องกันภัยพิบัติ พรบ.ว่าด้วยมาตรการพิเศษเรื่องแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ พรบ.ว่าด้วย มาตรการพิเศษเรื่องการส่งเสริมการบริหารจัดการแผ่นดินไหวของโตเกียวและนังไก และ พรบ.ว่าด้วย มาตรการพิเศษเรื่องการส่งเสริมการบริหารจัดการแผ่นดินไหวในพื้นที่ใกล้เคียงประเทศญี่ปุ่น

สภาการบริหารจัดการภัยพิบัติกลางของญี่ปุ่น ประกอบด้วย

นายกรัฐมนตรี		
รัฐบาล	องค์กรสาธารณะที่ได้รับมอบหมาย	ผู้เชี่ยวชาญ
- รัฐมนตรีที่ดูแลด้านภัยพิบัติ แห่งชาติ - คณะรัฐมนตรี	- ธนาคารแห่งชาติญี่ปุ่น - สภากาชาดญี่ปุ่น - NHK - บริษัทการไปรษณีย์และโทรเลข ของญี่ปุ่น	- ผู้เชี่ยวชาญด้านแผ่นดินไหว - ผู้ว่าการรัฐ - ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันภัย พิบัติ

เมื่อเกิดภัยพิบัติ NHK มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติ โดยรายงานที่ถูกต้องและแม่นยำ ทั้งนี้ NHK เป็นหน่วยงานด้านสื่อหน่วยงานเดียวที่ได้รับการแต่งตั้งในฐานะองค์กรสื่อสารสาธารณะ มีหน้าที่รับผิดชอบการกระจายภาพและเสียงเพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผ่านสถานีโทรทัศน์ ๔ ช่อง (GTV, ETV, BS1, BSP) และสถานีวิทยุ ๓ ช่อง (R1, R2, FM) ซึ่งสถานีโทรทัศน์และวิทยุของ NHK ทุกสถานีจะปรับผังรายการไปสู่การรายงานข่าวด่วนเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติร้ายแรง

ในกรณีเกิดเหตุสึนามิครั้งร้ายแรงที่สุดของประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ NHK ได้รายงานข่าวตลอด ๒๔ ชั่วโมงตลอดสัปดาห์ ทั้งที่เป็นข่าวและรายการพิเศษ โดยมีขั้นตอนการรายงานข่าวเมื่อเกิดเหตุแผ่นดินไหว ดังนี้

- ภายใน ๑ วินาทีหลังเกิดแผ่นดินไหว NHK จะประกาศเตือนภัยและรายงานข่าวไปทุกๆ ช่องของ NHK โดยทำเป็นข่าวแทรก (Breaking News) และภายใน ๑๗ วินาที จะรายงานไปยังวุฒิสภา
- ๓๐ วินาที รายงานข่าวทั่วญี่ปุ่น
- ๔๐ วินาที กราฟฟิกขึ้นหน้าจอโทรทัศน์และโทรศัพท์มือถือ/ข่าวด่วน/รายงานข่าวเจาะประเด็น
- ภายใน ๕ นาที จะประกาศการเตือนภัยสึนามิ ๔ ภาษา ได้แก่ อังกฤษ จีน เกาหลี และโปรตุเกส

ในส่วนของการประกาศสั่งให้ประชาชนอพยพนั้น NHK จะประกาศผ่านทางสถานีวิทยุคลื่น R2 และ TV audio sub-channel

NHK สามารถเผยแพร่ข่าวสารออกไปโดยอัตโนมัติผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ในเวลาไม่กี่วินาที โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการป้อนข้อมูล และสามารถรวบรวมข้อมูลจากศูนย์จับแผ่นดินไหวของ NHK ซึ่งมี ๗๓ แห่งทั่วประเทศได้ภายในเวลา ๑ นาที ซึ่งถ้า JMA ไม่ได้ประกาศเตือนแผ่นดินไหว NHK ก็สามารถประกาศเตือนแผ่นดินไหวได้เอง โดยจะออกข่าวในลักษณะเตือนว่าจะเกิดแผ่นดินไหว แต่จะไม่ประกาศว่าแผ่นดินไหวมีความรุนแรงเท่าใด หลังจากประกาศเตือนไปแล้วใน ๑ นาที ๓๐ วินาที JMA จะประกาศความรุนแรงของแผ่นดินไหว และถ้าแผ่นดินไหวมีความรุนแรงในระดับ ๖ ขึ้นไป NHK จะระงับการออกอากาศรายการต่างๆ ทั้งหมด และรายงานข่าวแผ่นดินไหวเท่านั้น

NHK มีกล้องอัตโนมัติ ๔๒๐ ตัว ตั้งอยู่ตามสถานที่สำคัญๆ ทั่วประเทศ ได้แก่ สนามบิน โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ สถานีรถไฟ เป็นต้น และมีสถานีของ NHK ๑๒ แห่ง ได้แก่ โอซากา ทากามัตสึ ฮิโรชิม่า ฟูกูโอกะ คาโกชิม่า ซัปโปโร นีฮิตะ เซนได โตเกียว ชิชิโอกะ นาโกยา และโอกินาวา

หลังจากเกิดสึนามิครั้งร้ายแรงเมื่อเดือนมีนาคมปีที่แล้ว ทั้ง NHK และ JMA ได้ปรับระบบการรายงานข่าว ทั้งในเรื่องของคำพูด ภาพและสีที่ออกอากาศ สำหรับคำพูดที่ใช้ประกาศเตือนจะปรับใช้ศัพท์ “สั่ง” อย่างเช่น Major Tsunami is coming! , Evacuate immediately! , Evacuate to save your lives! เป็นต้น นอกจากนี้ ภาพที่ออกอากาศทางหน้าจอโทรทัศน์ก็จะมีขนาดใหญ่และใช้สีเพื่อแยกแยะระดับการเตือนภัยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

NHK เห็นความสำคัญในเรื่องการเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ จึงต้องรายงานข่าวที่ถูกต้อง ในทุกๆ ครั้งที่เกิดภัยพิบัติ และเมื่อสถานีที่กรุงโตเกียวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ สถานีที่เมืองโอซากา ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงโตเกียวไปทางตะวันตก ๔๐๐ กิโลเมตร ก็จะเข้ามาทำหน้าที่แทนทันที นอกจากนี้ NHK ได้ปรับให้สถานีที่เมืองฟูกูโอกะ ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองโอซากา ๕๐๐ กิโลเมตร ทำหน้าที่เป็นสถานีสำรองแห่งที่สองด้วย

มาตรฐานในการรายงานข่าวของ NHK คือ ทุกๆ สถานีท้องถิ่นของ NHK จะรายงานข่าวพร้อมรายละเอียดเมื่อรัฐบาลประกาศเตือนภัยต่างๆ อาทิ ฝนตกหนัก น้ำท่วม หิมะ พายุ เป็นต้น รวมทั้งเมื่อรัฐบาลประกาศสั่งอพยพ จะมีคำแนะนำต่างๆ ในการอพยพ และมีข้อมูลการเตรียมการอพยพสำหรับคนชราและคนพิการ

NHK จะส่งปรับผังรายการ ใน ๓ กรณี คือ ๑) เมื่อมีคำประกาศเตือนแผ่นดินไหวจาก Great TOKAI ๒) คำประกาศเตือนสึนามิขนาดใหญ่ และ ๓) เมื่อผู้ว่าการรัฐหรือนายกเทศมนตรีร้องขอ จากสถิติที่ผ่านมา NHK ระวังการออกอากาศรายการปกติมาแล้ว ๒๑ ครั้งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เพื่อรายงานข่าวสึนามิเท่านั้น

นายฮิโรยูกิ ฟุรุตะ ฝ่ายวิจัยเครือข่ายการกระจายเสียงของ NHK ได้พูดถึงเทคโนโลยีของระบบการกระจายเสียงเพื่อเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน (Emergency Warning Broadcasting System (EWBS) Technology) ซึ่งญี่ปุ่นเริ่มใช้มาตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๒๘ ในระบบอนาล็อก และตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๔๖ ในระบบดิจิทัล ISDB-T และสรุปขั้นตอนการกระจายเสียงเพื่อบรรเทาภัยพิบัติ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานไปสู่ประชาชน

การดำเนินงานของ EWBS ในญี่ปุ่น

ประเภท	เขตการกระจายเสียง	การกระจายเสียงและภาพของสื่อ
๑. ประกาศเตือนภัยสึนามิขนาดใหญ่	ทั่วประเทศ	สถานีทั้ง ๘ สถานีของ NHK (วิทยุ/โทรทัศน์)
๒. ประกาศเตือนภัยสึนามิ	ทั่วประเทศ หรือ จังหวัด หรือเขต	สถานีทั้ง ๘ สถานีของ NHK (วิทยุ/โทรทัศน์)
๓. รัฐบาลท้องถิ่นร้องขอให้รายงานข่าวภัยพิบัติ	จังหวัด หรือ เขต	สถานีโทรทัศน์ทั่วไป และวิทยุคลื่น R1, FM

สำหรับการบริการ One-Seg service และ EWBS NHK เริ่มให้บริการ One-Seg service ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๙ โดยเห็นว่าคนส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นมีโทรศัพท์มือถือ เมื่อนำระบบ One-Seg service มาใช้ในการรายงาน EWBS ก็จะช่วยให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้เร็วและทุกสถานที่

ความเห็น/ข้อเสนอแนะจากการศึกษาดูงาน

- ๑) วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมที่สุดในการรายงานข่าวภัยพิบัติและการบรรเทาภัยพิบัติ
- ๒) สร้างสตูดิโอพร้อมเครื่องมือที่สถาบันการประชาสัมพันธ์ เพื่อทดลองปฏิบัติการเหมือนจริงในกรณีที่เกิดภัยพิบัติ
- ๓) จัดทำข้อมูลสำเร็จรูปที่เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายและพร้อมนำไปใช้ได้ทันที
- ๔) จัดสัมมนาเพื่อจัดระดับความรุนแรงของแผ่นดินไหว/สึนามิและน้ำท่วม กำหนดขั้นตอนการทำงานของแต่ละหน่วยที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดระเบียบปฏิบัติการที่เป็นเอกภาพในเรื่องของการแจ้งเตือนภัย ระบบอพยพ ระบบการกักภัย ระบบการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น ทั้งนี้ ควรเป็นการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในระดับนโยบายจากหลายหน่วยงาน
- ๕) บูรณาการการทำงานทั้งในส่วนสื่อและข้อมูล เพื่อจัดทำข้อมูลประกอบที่น่าเชื่อถือและพร้อมนำไปใช้ โดยเห็นว่าศูนย์ข้อมูลข่าวสาร กรมประชาสัมพันธ์ (IOC) ควรเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในเรื่องนี้
- ๖) กำหนดบทบาทของหน่วยงานด้านข่าวสารให้มากขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงหน่วยงานที่สนับสนุนเท่านั้น และเป็นบทบาทของหน่วยงาน ไม่ใช่ตัวบุคคล และเข้าใจในแนวคิดหลักที่ว่า “ข้อมูลข่าวสารสามารถช่วยชีวิตคนได้” (Information can save lives.)
- ๗) ตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อฝึกอบรมและสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนี้ขึ้นมา
- ๘) ต้องปรับการทำงานของ IOC ให้เป็นเอกภาพ และมีการสื่อสารระหว่างในหน่วยงานให้มากขึ้น

/๘) เห็นสมควรให้ IOC.....

๙) เห็นสมควรให้ IOC นำแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเตือนภัย การช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติมาปรับปรุงแผนปฏิบัติการของกรมประชาสัมพันธ์ในเรื่องขั้นตอน กระบวนการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและการเผยแพร่ผ่านสื่อทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติการรวมทั้งพัฒนาในเชิงโครงสร้างของ IOC ต้องหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิงนโยบาย เพื่อซักซ้อมความเข้าใจตรงกัน และนำประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับในการดำเนินงานครั้งนี้มาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยต่อไป

๓. ข้อพิจารณา

สพต. พิจารณาเห็นควรนำรายงานการเดินทางดังกล่าวเข้าที่ประชุมผู้บริหาร ประจำเดือนกันยายน ๒๕๕๕ ทั้งนี้ สพต. จักได้นำขึ้นเผยแพร่ทางเว็บไซต์ กปส.ด้วยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางวรรณมา วุฒิอาภรณ์)

ผอ.สปต.

นางศรวิทย์ บัวเยี่ยม

สพต.

14 ก.ย. 2555

(นางวรรณมา วุฒิอาภรณ์)

ผอ.สปต.

๑๗ ก.ย. ๒๕๕๕

- ทราบ

- ดำเนินการตามเสนอ

(นายธีระพงษ์ โสดาศรี)

อบส.

17 ก.ย. 2555

สพต. วันที่ 14 ก.ย. 2555

สพต. (นางศรวิทย์ บัวเยี่ยม) 3161

14 ก.ย. 2555

อบส.(นายธีระพงษ์ โสดาศรี)

๑๔ ก.ย. ๒๕๕๕

6463